

Posudek bakalářské práce

Alžběta Mandelová

Archeobotanické nálezy sbíraných rostlin ve starším pravěku z území České republiky
Archaeobotanical findings of gathered plants in the Early prehistory from the Czech Republic
66 stran s lit., 14 Tab., 1 Graf, 1 Obr., katalog rostlin a lokalit, účinné látky a katalog semen,
Praha 2018, Univerzita Karlova.

Tématem bakalářské práce jsou nálezy sbíraných rostlin v období staršího pravěku. Není pochyb o tom, že rostliny hrály v životě lidské společnosti mimořádně významnou roli. Bylo tomu tak již v době před zahájením zemědělských aktivit, kdy byl sběr jednou ze základních složek obživy. I po nástupu zemědělství se však vedle plodin pěstovaných uplatnily rostliny sbírané. Z hlediska poznání ekonomiky společností od neolitu do doby bronzové je téma jistě aktuální a je třeba ocenit snahu autorky o pokus zorientovat se v problematice a představit v práci metody a způsoby vyhodnocení makrozbytků sbíraných rostlin.

Práce je rozdělena do deseti oddílů, v prvním autorka popisuje důvody sběru, přičemž jako základní uvádí konzumaci rostlin. Zajímavá je teorie, že zvýšený výskyt sbíraných rostlin, doložený analýzou makrozbytků v určitém období, může poukazovat na skutečnost, že v daném úseku došlo z nějakého důvodu k snížení produkce pěstovaných rostlin. Nedostatek v rostlinné složce stravy tedy nahrazovaly rostliny sbírané. Kromě konzumace byly tyto rostliny používány například v textilní produkci k barvení, v léčitelství nebo i jako halucinogeny. Zaujme rovněž fakt, že rostliny jsou sbírány většinou pouze v bezprostředním okolí osad, jejich donášení z větších vzdáleností je spíše výjimečné. Autorka také připomíná, že sbírané rostliny nesloužily patrně jako jakýsi obchodní artikl, byly využívány pouze příslušníky dané osady.

Další oddíly práce seznamují s okolnostmi, za kterých jsou makrozbytky sbíraných rostlin zachovány a jakým způsobem jsou získány. Zde je třeba připomenout význam plavení materiálu z výplně objektů, což je v našem prostředí základní aktivita k rozšíření nálezové základny. Autorka v práci připomíná využití experimentu v archeologii v souvislosti se sbíranými rostlinami a varuje před přehnanou aplikací etnografických poznatků na pravěkou společnost. Rozmanitost kulturních okruhů může zároveň znamenat rozmanitost v celé řadě aktivit, vnímání jevů a využívání přírodních zdrojů.

Další oddíl práce stručně rekapituluje kulturní vývoj od neolitu po dobu bronzovou, pak už se A. Mandelová věnuje nálezům sbíraných rostlin v Evropě a konstatuje, že spektrum sbíraných plodin je v podstatě po celé širší střední Evropě stejné. Výhodou pro rozšíření spektra

rostlin jsou poznatky, získané z nákolních osad ve Švýcarsku, Rakousku a Německu, o čemž svědčí například konkrétní údaje o nálezech z lokality Arbon Bleiche 3 ve Švýcarsku. V tomto oddíle upozorňuji na formulaci autorky, že: (str. 33) *Z prostředí neolitických nákolních osad pochází proslulý nález tzv. Ötziho*. Předpokládám, že se v průběhu obhajoby k formulaci vyjádří.

Po rekapitulaci makrozbytkových dat z území Evropy se autorka věnovala těmto datům z České republiky. V seznamu potenciálně užitečných druhů je zařazeno 56 rostlin a seznam lokalit a jednotlivých objektů obsahuje 80 položek. Většina rostlinných makrozbytků je v zuhelnatělém stavu dochování, což je v našem prostředí nejběžnější varianta.

Poslední oddíl představuje závěr, který je na poměry bakalářských prací poměrně obsáhlý. Autorka srovnává výsledky z České republiky s údaji v ostatních evropských zemích. Upozorňuje na absenci některých druhů u nás a pokouší se ji vysvětlit. Všimá si i role plevelů, které mohly být v některých případech i konzumovány. Zmiňuje rovněž technické plodiny a rostliny, používané k barvení.

Autorka předložila práci, která se tématem poněkud odlišuje od struktury témat bakalářských prací na Ústavu pro archeologii. Lze to jedinečně přivítat a doufat, že autorka se dané problematice bude věnovat i v budoucnu. Práce je po obsahové a formální stránce v pořádku, vyhovuje nárokům na práce tohoto druhu, a proto ji doporučuji k dalšímu řízení s návrhem klasifikace *výborně*.

doc. PhDr. Miroslav Popelka, CSc.

Praha, 23. 7. 2018